

ტურიზმის მდგრადი განვითარების ამოცანები საქართველოში

ნანა ნადარეიშვილი,
გეოგრაფიის დოქტორი,
ვახუშტის სახ. გეოგრაფიის ინსტიტუტის
უფროსი მეცნ. თანამშრომელი

რეზიუმე

2017 წელი „ტურიზმის მდგრადი განვითარების საერთაშორისო წლად“ იყო გამოცხადებული გაერო-ს ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაციის (UNWTO) მიერ. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 2030 წლის მდგრადი განვითარების დღის წესრიგი ავალდებულებს საქართველოს 8.9 მიზნის ჩარჩოში, რომ „შეიმუშაოს და განახორციელოს ტურიზმის მდგრადი განვითარების სტრატეგია, რომელიც ქმნის სამუშაო ადგილებს, ხელს უწყობს ადგილობრივი კულტურისა და პროდუქტების პოპულარიზაციას“.

მდგრადი ტურიზმის მნიშვნელობა, როგორც მოსახლეობის დასაქმების მამოძრავებელი ძალის, ადგილობრივი კულტურისა და პროდუქციის პოპულარიზაციის ხელშეწყობის საშუალება, ხაზგასმულია ამავე დოკუმენტის 12.ბ მიზანში.

ტურიზმი ასევე განისაზღვრება, როგორც ერთ-ერთი ინსტრუმენტი, რომლის მეშვეობით „2030 წლისათვის მცირე სახელმწიფოებმა და ნაკლებად განვითარებულმა ქვეყნებმა“ შესაძლებელია გაზარდონ ეკონომიკური სარგებელი მდგრადი განვითარების 14.7 მიზნის ფარგლებში.

აღნიშნული დოკუმენტის ფარგლებში საქართველომ უნდა შეიმუშაოს მდგრადი განვითარების სტრატეგია, რომელიც მოიცავს ტურიზმის მდგრადი განვითარების სამოქმედო გეგმასაც. აღნიშნული სტრატეგია იქნება პირველი გრზელვადიანი დოკუმენტი, რომელიც ქვეყანაში განხორციელდება.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმი, მდგრადი განვითარება, გარემოს დაცვა.

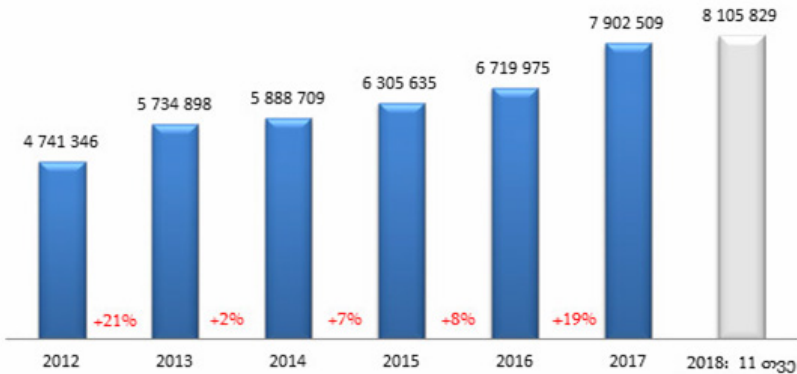
ქირითაღი ნაწილი

ტურიზმი ინტენსიურად ვითარდება როგორც მთელს მსოფლიოში, ისე საქართველოში, მიუხედავად სხვადასხვა პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური ხასიათის წინააღმდეგობებისა.

2017 წელი „ტურიზმის მდგრადი განვითარების საერთაშორისო წლად“ იყო გამოცხადებული გაერო-ს ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაციის (UNWTO) მიერ.

საქართველო, რომლის მოსახლეობაც 3.7 მილიონი ადამიანია უკანასკნელ წლებში 8 მილიონამდე (2017 წელს - 7 902 508 ვიზიტორი) სტუმარს მასპინძლობს, საიდანაც 2,7 მლრდ აშშ დოლარის (2 704 340 ათასი - 2017 წელს) შემოსავალს ღებულობს (იხ. №1 და №2 ნახ.). ამჟამად, საქართველოში ტურიზმის ზრდის მაჩვენებელი წელიწადში 19%-ს შეადგენს. აღსანიშნავია, რომ მსოფლიოში უკანასკნელი წლები, ბევრი მიმართულებით, გამონეგეებით სავსე აღმოჩნდა და მიუხედავად ამისა ტურისტული ნაკადები ზრდის ტენდენციით ხასიათდებიან.

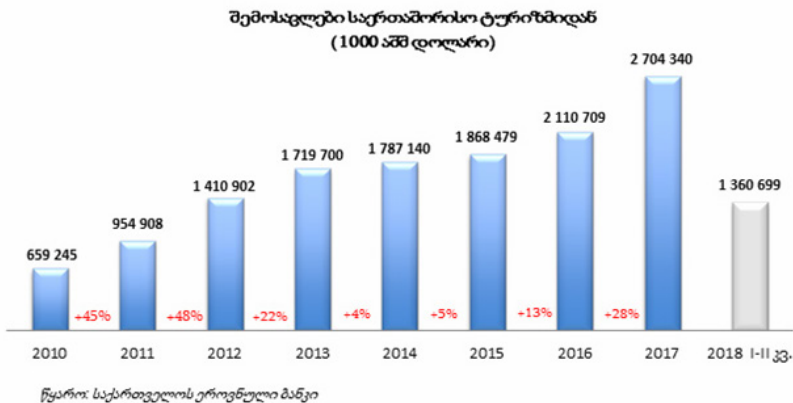
საერთაშორისო მოგზაურების ვიზიტების რაოდენობა

წყარო: შინაგან საქმეთა სამინისტრო

ნახ. №1. საერთაშორისო ვიზიტორების რაოდენობის დინამიკა.

გამონვევებს შორისაა ტერორიზმის საფრთხე, სტიქიური მოვლენები. ამ თვალსაზრისით სხვადასხვა სახელმწიფოების ხელისუფლებებს უამრავი ბარიერის გადალახვა მოუხდათ წარმატების მისაღწევად. 2017-2018 წლებში, მთელი სამყარო გაერთიანდა თავისუფალი, უსაფრთხო და ხელმისაწვდომი მოგზაურობის მხარდასაჭერად. დაიწყო ახალი ეტაპი ტურიზმის განვითარებაში. „ტურიზმის მდგრადი განვითარების საერთაშორისო წელი“ ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ ყველა ერს საერთო გლობალურ გამოწვევებთან გამკლავება უხდება. მათი გადაჭრა მხოლოდ ურთიერთობებისა და თანამშრომლობის გაღრმავებით არის შესაძლებელი. ამ ინიციატივის წამოჭრით, ხაზგასმულია, რომ მდგრადი განვითარების მიზნები სამომავლო განვითარების ამოსავალი წერტილია. ის საშუალებას იძლევა შეიქმნას გრძელვადიანი აქტივები და აცილებულ იქნას რისკები.

ნახ. №2. შემოსავლების დინამიკა საერთაშორისო ტურიზმიდან.

მაინც რა პრინციპებს ეფუძნება ტურიზმის მდგრადი განვითარება? პირველ რიგში საჭიროა განიმარტოს აღნიშნული ტერმინი. ტურიზმის მდგრადი განვითარება –ტურისტული საქმიანობის მონაწილეთა ურთიერთდამოკიდებულებაა, რაც უზრუნველყოფს

გარემოს რესურსების ოპტიმალურ გამოყენებას, არსებული კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებას, მასპინძელი მოსახლეობის ტრადიციული წეს-ჩვეულებების პატივისცემას; გრძელვადიან ეკონომიკურ სარგებელს ყველა დაინტერესებული მხარისათვის, მათ შორის მუდმივ დასაქმებას და შესაძლებლობებს შემოსავლისა და სოციალური მომსახურებისათვის. მდგრადობის პრინციპები ეხება გარემოს დაცვას, ტურიზმის განვითარების ეკონომიკურ და სოციალურ-კულტურულ ასპექტებს. ტურიზმის მდგრადი განვითარების მართვის ნორმები და პრაქტიკა ვრცელდება ყველა ტიპის ტურიზმისა და ყველა სახის მიმართულებაზე, მათ შორის მასობრივ ტურიზმზე და ტურისტული სეგმენტების სხვადასხვა ნიშებზე.

სამეცნიერო-ტექნიკურმა და სოციალურ-ეკონომიკურმა პროგრესმა გამოიწვია ტურიზმის დაჩქარებული განვითარება. ამის გამო, ტურისტების მიერ მასობრივად მონახულებულ ადგილებში შეიქმნა სერიოზული პრობლემები ეკოლოგიის, კულტურისა და სოციალური განვითარების სფეროში. სწრაფი მოგების სურვილით განპირობებული ტურიზმის უკონტროლო ზრდა, ხშირად იწვევს ნეგატიურ შედეგებს - გარემოს დაზიანებას და ადგილობრივი მოსახლეობის ზარალს. ეს აიძულებს კაცობრიობას, იზრუნოს ბუნებრივი, ისტორიული და კულტურული ფასეულობების შენარჩუნებისათვის.

2015 წლის 25 სექტემბერს გაერო-ს 193 წევრი ქვეყანა შეთანხმდა მდგრადი განვითარების დღის წესრიგის დოკუმენტზე, სათაურით - „ჩვენი სამყაროს გარდაქმნა: 2030 წლის დღის წესრიგი მდგრადი განვითარებისათვის“. დღის წესრიგი მოიცავს 17 მიზანსა (იხ. Nნახ. №3.) და 169 ამოცანას. [1] [2].

ახალი მიზნები წარმოადგენენ მდგრადი განვითარების დღის წესრიგის ნაწილს და ორიენტირებული არიან მდგრადი განვითარების სამ ურთიერთდაკავშირებულ ელემენტზე: ეკონომიკურ ზრდაზე, სოციალურ ინკლუზიაზე და გარემოს დაცვაზე [2].

მდგრადი განვითარების მიზნები არის შემდეგი თხუთმეტი წლიანი პროცესის საგზაო რუკა, სადაც გათვალისწინებულია ყველა დაინტერესებული მხარის ინტერესი. ეს არის უპრეცედენტო

ნახ. №3. გეროს 2030 წლის დღის წესრიგის 17 მიზანი[4].

დენტო შეთანხმება მდგრადი განვითარების შესახებ 193 წევრ ქვეყანას შორის. ამ მიზნების განხორციელების აუცილებლობას მხარს უჭერენ მსოფლიოს სამოქალაქო საზოგადოება, ბიზნესი და პარლამენტარები.

ამ ეტაპზე საქართველოს გათავისებული აქვს 17-ივე მიზანი, 99 ამოცანა და 200-ზე მეტი ინდიკატორი. საქართველოს მთავრობას გათვალისწინებული აქვს 169 სამიზნის ეტაპობრივად განხორციელება 2030 წლამდე. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 2030 წლის მდგრადი განვითარების დღის წესრიგი ავალდებულებს წევრ-ქვეყნებს 8.9 მიზნის ჩარჩოში, რომ „შეიმუშაონ და განახორციელონ ტურიზმის მდგრადი განვითარების სტრატეგია, რომელიც ქმნის სამუშაო ადგილებს, ხელს უწყობს ადგილობრივი კულტურისა და პროდუქტების პოპულარიზაციას“ [3].

მდგრადი ტურიზმის მნიშვნელობა, როგორც მოსახლეობის დასაქმების მამოძრავებელი ძალის, ადგილობრივი კულტურისა და პროდუქციის პოპულარიზაციის ხელშეწყობის საშუალება, ხაზგასმულია ამავე დოკუმენტის 12.ბ მიზანში[3].

ტურიზმი ასევე განისაზღვრება, როგორც ერთ-ერთი ინსტრუმენტი, რომლის მეშვეობით „2030 წლისათვის მცირე სახელმწიფოებმა და ნაკლებად განვითარებულმა ქვეყნებმა“ შესა-

ძლებელია გაზარდონ ეკონომიკური სარგებელი მდგრადი განვითარების 14.7 მიზნის ფარგლებში[3].

უნდა განიმარტოს, რომ 2015 წლის 25 სექტემბერს გაერო-ს მიღებულ დოკუმენტს — „ჩვენი სამყაროს გარდაქმნა: 2030 წლის დღის წესრიგი მდგრადი განვითარებისათვის“, წინ უძღოდა გაეროს მიერვე მიღებული ადრეული გადანყვეტილებები. კერძოდ, გადანყვეტილება მდგრადი განვითარების მიზნების შემუშავების პროცესის დაწყების შესახებ მიღებულ იქნა გაერო-ს წევრი ქვეყნების მიერ გაერო-ს კონფერენციაზე მდგრადი განვითარების შესახებ (რიო + 20), რომელიც 2012 წლის 20-22 ივნისს ბრაზილიის ქალაქ რიო-დე-ჟანეიროში ჩატარდა.

აღნიშნულ კონფერენციაზე (რიო+20) მიღებულ დოკუმენტებში, სათაურით - “მომავალი, რომელიც გვინდა”, ტურიზმის მდგრადი განვითარება განისაზღვრა 130-ე პუნქტით. იქ ტურიზმის მდგრადი განვითარება მოცემულია „მდგრადი განვითარების სამი ასპექტით“, მისი მჭიდრო კავშირებით სხვა სექტორებთან და მისი უნარით შექმნას ღირსეული სამუშაო ადგილები და შექმნას სავაჭრო შესაძლებლობები.

“მომავალი, რომელიც გვინდა”-ს 130-ე პუნქტში ასევე ძირითადი ყურადღება ეთმობა მდგრად ტურიზმს, როგორც საკვანძო ფაქტორს განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკებისთვის. წევრი ქვეყნები 131-ე პუნქტის თანახმად „ხელს უწყობენ ინვესტიციების წახალისებას მდგრადი ტურიზმის სფეროში, მათ შორის ეკოტურიზმში და კულტურულ ტურიზმში, რომლებიც შეიძლება შეიცავდნენ მცირე და საშუალო საწარმოების შექმნას და ფინანსების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას, მიკროსაფინანსო ინიციატივების მეშვეობით. ამასთან დაკავშირებით, წევრი სახელმწიფოები ასევე ხაზს უსვამენ სახელმძღვანელო პრინციპებისა და დებულებების შექმნის მნიშვნელობას ეროვნული პრიორიტეტებისა და კანონმდებლობის შესაბამისად, რათა ხელი შეუწყონ და უზრუნველყონ ტურიზმის მდგრადობა.

დასკვნები

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს არ გააჩნია გრძელვა-

დიანი განვითარების ხედვები და სტრატეგიული დოკუმენტები, ის მოვალეა, რომ 2015 წლის 25 სექტემბერს გაეროს -„ჩვენი სამყაროს გარდაქმნა: 2030 წლის დღის წესრიგი მდგრადი განვითარებისათვის“, 8.9, 12ბ და 14.7 პუნქტების შესაბამისად შეიმუშაოს მდგრადი განვითარების სტრატეგია, სადაც ტურიზმს დაეთმობა მნიშვნელოვანი ადგილი. ამჟამად, საქართველოში მუშავდება გაეროს წინამდებარე დოკუმენტიდან გამომდინარე შესაბამისი სტრატეგია, რომელიც მოიცავს ტურიზმის მდგრადი განვითარების სამოქმედო გეგმასაც. იმედია, საქართველოს მთავრობის მიერ გაეროს აღნიშნული დოკუმენტის შესაბამისი სტრატეგიის ფორმირება 2019 წელს არ გასცდება. ეს იქნება პირველი გრძელვადიანი დოკუმენტი, რომელიც ქვეყანაში განხორციელდება.

გამოყენებული წყაროები:

1. დღის წესრიგი 2030: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
2. მდგრადი განვითარების მიზნები: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
3. http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=R
4. გაეროს საქართველოს წარმომადგენლობა: <http://www.ungeorgia.ge/geo>

THE TASKS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM IN GEORGIA

Nadareishvili Nana,

Doctor of Geography, Senior Research Fellow
at Vakhushti Institute of Geography

Resume

2017 was the “International Year for Tourism Sustainable Development” announced by the United Nations World Tourism Organization (UNWTO). The United Nations 2030 Sustainable Development Agreement implements Georgia’s 8.9 objective to “develop and implement a strategy for sustainable development of tourism that creates jobs, promotes local culture and products”. The importance of sustainable tourism, as a driving force for local population, access to local culture and products is highlighted in the 12.b target of the same document. Tourism is also defined as one of the tools to “increase small economies and less developed countries by 2030” to the economic benefits of 14.7 per cent of sustainable development. Within the framework of this document, Georgia should develop a sustainable development strategy, including a tourism sustainable development action plan. This strategy will be the first long-term document that will be implemented in this country.

Key words: Tourism, sustainable development, environmental protection.